

Bibelens bønnehog

En gennemgang af Salmernes Bog
med efterskrift om Bonhoeffers liv

DIETRICH BONHOEFFER

DIETRICH
BONHOEFFER

BIBELENS BØNNEBOG

*En gennemgang af Salmernes Bog med
efterskrift om Bonhoeffers liv*

INDHOLD

Forord	7
Forord til 2. udgave	9
<i>Salme 1</i>	11
”Herre, lær os at bede!”	12
At lære at bede i Jesu navn	14
Hvem beder Salmerne?	18
Navne, musik, verseform	22
Gudstjenesten og Salmerne	24
Inddeling	26
Skabelsen	27
<i>Salme 8</i>	29
Loven	31
Frelsehistorien	32
Messias	34
<i>Salme 22</i>	37
Kirken	41
Livet	42
Lidelsen	45
Skylden	48
<i>Salme 51</i>	54
Fjenderne	56
<i>Salme 73</i>	60
Endetiden	63

Bøn om livets Ånd	64
Morgenbønnens velsignelse	65
<i>Salme 103</i>	67
Indblik i Dietrich Bonhoeffers liv og arbejde	71
Register over nævnte Salmer	91

FORORD

Salmernes Bog er et af de mest elskede og oftest citerede skrifter i Det gamle testamente. Her findes ord til trøst, når livet er svært, og til jubel, når der skal udtrykkes glæde over Guds skaberværk og frelse. Her lægges der stemme til den utæmmede vrede og skuffelse over Gud. Og til den stille hvile og fred i hans nærhed.

Salmernes Bog er let at læse og giver umiddelbart genklang i en kristens hjerte, og samtidig er den mange gange svær at forstå og vækker oprør.

I "Bibelens bønnebog" åbner den kendte tyske teolog Dietrich Bonhoeffer (1906-1945) op for at se Salmernes Bog i lyset af evangeliet om Jesus Kristus. Han viser, hvordan Davids Salmer, som Salmernes Bog også kaldes, i sidste ende kun kan forstås rigtigt som bønner, Jesus giver os, og som vi beder sammen med ham og han med os. De opfyldes i ham og kan kun forstås rigtigt på baggrund af hans død og opstandelse. Selv

de svære hævnsalmer forstås – og forstås kun – som opfyldt i Jesus.

Som i Fadervor tager Jesus os her med ind i sin bøn og lærer os at bede.

LogosMedia, Forlagsgruppen Lohse, ser det som et privilegium at kunne genudgive denne guldgrube af dyb åndelig indsigt i Guds evangelium til mennesker.

Bortset fra få justeringer er oversættelsen sammen med efterskriftet den samme som LogosMedias udgivelse i 2009. Ud over det er der tilføjet et register over de salmer fra Salmernes Bog, som Bonhoeffer nævner.

LogosMedia, Forlagsgruppen Lohse, 2020

FORORD TIL 2. UDGAVE

Vi glæder os over, at vi nu kan udgive Dietrich Bonhoeffers “Bibelens bønnebog” i en nyoversat udgave. Den er kun udkommet på dansk en gang tidligere, i 1945. I Tyskland har den dog været meget efterspurgt og læst og er kontinuerligt udkommet i mange nye oplag. Det 17. oplag af bogen, som kom i 2006, ligger til grund for denne danske oversættelse.

Der er fra det tyske forlags side indsat salmer i den fortløbende tekst, hvilket vi har valgt også at følge, fordi Bonhoeffer henviser direkte eller indirekte til dem. Det er helt i Bonhoeffers ånd, hvis vi som læsere stopper op et øjeblik for at dvæle ved salmerne selv og bede med på dem.

Dietrich Bonhoeffer (1906-45) havde i længere tid beskæftiget sig særligt med Salmerne – både den praktiske brug i andagter og meditationer ved Finkenwald-Seminaret og med deres teologisk-fortolkningsmæssige betydning. I sommeren 1935 holdt han bl.a. foredrag på seminaret om “Kristus

i Salmerne”. Bonhoeffer var en populær forelæser, der skilte sig ud fra de fleste af sine kolleger, blandt andet ved at indlede sine forelæsninger med bøn og ved at tage tydeligt afstand fra nazismen.

I 1939 bad MBK-Forlaget ham om at behandle Salmerne i hans daværende serie “Ind i Skriften”, og Bonhoeffer påtog sig gerne opgaven. Det endte med at blive Bonhoeffers sidste skrift, før skriveforbudet kom i 1941, det sidste, der udkom, mens han levede.

Bonhoeffer blev arresteret i 1943 og henrettet 9. april 1945 for sin aktive indsats i den tyske modstandsbevægelse. Bonhoeffer skrev en lang række værker, hvoraf nogle først udkom efter hans død.

Sidste kapitel i denne bog er et efterskrift om Bonhoeffer. Det er skrevet af Prof. Dr. Eberhard Bethge, som i sin tid har lyttet til Bonhoeffers foredrag på Finkenwald-Seminaret.

LogosMedia, 2008

SALME 1

Lykkelig den, som ikke vandrer
efter ugudeliges råd,
som ikke går på synderes vej
og ikke sidder blandt spottere,
men har sin glæde ved Herrens lov
og grunder på hans lov dag og nat.

Han er som et træ,
der er plantet ved bækken;
det bærer frugt til rette tid,
og dets blade visner ikke.
Alt, hvad han gør, lykkes for ham.

Sådan går det ikke de uguelige;
de er som avner,
der blæses bort af vinden.
Derfor står de uguelige ikke fast ved dom-
men,
syndere ikke i retfærdiges forsamling.
Herren kender de retfærdiges vej,
men de ugudeliges vej går til grunde.

“HERRE, LÆR OS AT BEDE!”

Sådan sagde disciplene til Jesus. Dermed bekendte de, at de ikke i sig selv kunne bede. De skal lære det. At lære at bede – vi synes, det lyder selvmodsigende. Enten er hjertet så overfyldt, at det begynder at bede automatisk, siger vi, eller det vil aldrig lære at bede. Men det er en farlig fejltagelse, der ganske vist er vidt udbredt i kristenheden i dag, som om det var naturligt for hjertet at kunne bede. Ønske, håbe, sukke, klage, juble – alt det kan hjertet af sig selv, og det er så det, vi forveksler med at bede. Men dermed forveksler vi jord og himmel, menneske og Gud. At bede vil jo ikke bare sige at udøse sit hjerte, men det vil sige at finde vejen til Gud med sit fyldte eller tomme hjerte og tale med ham. Intet menneske kan gøre det af sig selv, det har man brug for Jesus Kristus til.

Disciplene vil bede, men de ved ikke, hvordan de skal gøre det. Det kan blive en stor smerte at ville tale med Gud og ikke kunne det. At tvinges til at være stum over for Gud, mærke, at alle råb kun giver gen-

lyd i ens eget jeg, at hjerte og mund taler et fordrejet sprog, som Gud ikke vil høre. I sådan en nød søger vi til mennesker, der kan hjælpe os, og som ved noget om at bede. Hvis bare en, der kan bede, tog os med ind i sin bøn, hvis vi kunne få lov at bede med på hans bøn, ville vi kunne få hjælp. Selvfølgelig kan erfarne kristne hjælpe os langt på vej, men de kan også kun gøre det igennem ham, som de selv får hjælp fra, og som de viser os hen til, hvis de er rette lærere i bøn, nemlig igennem Jesus Kristus. Hvis han tager os med ind i sin bøn, hvis vi får lov at bede med på hans bøn, hvis han tager os med på sin vej op til Gud og lærer os at bede, så er vi befriet fra smerten ved ikke at kunne bede. Det er præcis det, Jesus Kristus vil. Han vil bede med os. Vi må bede med på hans bøn og har derfor lov til at være overbeviste om og glade for, at Gud hører os. Når vores vilje, hele vores hjerte går ind i Kristi bøn, beder vi sandt. Det er kun i Jesus Kristus, vi kan bede, og med ham bliver vi også bønhørt.

Det er altså sådan, vi må lære at bede.

Barnet lærer at tale, fordi faderen taler til det. Det lærer faderens sprog. Sådan lærer vi at tale til Gud, fordi Gud har talt og taler til os. Ved det sprog, faderen i himlen taler, lærer hans børn at tale med ham. Idet vi siger Guds egne ord efter, begynder vi at bede til ham. Vi skal ikke tale til Gud i vores hjertes forkerte og forvirrede sprog, men i det klare og rene sprog, som Gud har talt til os i Jesus Kristus, og så vil han høre os. Guds tale i Jesus Kristus møder vi i Den hellige skrift. Vil vi bede med overbevisning og glæde, er det nødvendigt, at Den hellige skrifs ord bliver den faste grund for vores bøn. Her ved vi, at Jesus Kristus, Guds Ord, lærer os at bede. De ord, der kommer fra Gud, vil blive de trappetrin, som fører os til Gud.

AT LÆRE AT BEDE I JESU NAVN

Nu er der i Den hellige skrift en bog, der adskiller sig fra alle andre bøger i Bibelen ved, at den kun indeholder bønner. Det er Salmernes Bog. Det er for det første meget

underligt, at der findes en bønnebog i Bibelen. Den hellige skrift er jo Guds Ord til os. Men bønner er menneskeord. Hvordan kommer de så med i Bibelen? Vi må ikke lade os føre på vildspor: Bibelen er Guds Ord, også i Salmerne. Er bønnerne til Gud så Guds eget Ord? Det kan være svært at forstå. Vi fatter det kun, når vi tænker på, at vi kan lære at bede sandt af Jesus Kristus alene, at det altså er ord af Guds Søn, der lever sammen med os mennesker, ord til Gud Fader, der lever i evigheden. Jesus Kristus har bragt al menneskelig nød, al glæde, al tak og alt håb frem for Gud. I hans mund bliver menneskeordet til Gudsordet, og når vi beder med på hans bøn, bliver Gudsordet igen til menneskeordet. På den måde er alle bønner i Bibelen bønner, som vi beder sammen med Jesus Kristus, som han tager os med ind i, og som han bærer os frem for Guds ansigt igennem – ellers bliver det ikke rigtige bønner; for kun i og med Jesus Kristus kan vi bede sandt.

Hvis vi derfor vil læse og bede Bibelens bønner og særligt Salmerne, skal vi ikke

først spørge om, hvad de har med os at gøre, men hvad de har med Jesus Kristus at gøre. Vi må spørge, hvordan vi kan forstå Salmerne som Guds Ord, og først da kan vi bede med på dem. Det kommer altså ikke an på, om Salmerne lige udtrykker det, vi nu føler i vores hjerte. Måske er det netop nødvendigt for at bede sandt, at vi beder imod vores eget hjerte. Det vigtige er ikke, hvad vi lige nu gerne vil bede om, men hvad Gud vil, at vi beder om. Hvis vi kun var henvist til os selv, ville vi vel også tit kun bede den fjerde bøn i Fadervor. Men Gud vil noget andet. Det er ikke vores hjertes fattigdom, men rigdommen i Guds Ord, der skal bestemme vores bøn.

Så selvom Bibelen indeholder en bønnebog, lærer vi her, at der til Guds Ord ikke bare hører det ord, som han har at sige til os, men også det ord, som han vil høre af os, fordi det er hans kære Søns ord. Det er en stor nåde, at Gud siger til os, hvordan vi kan tale med ham og have fællesskab med ham. Og det kan vi og har vi, idet vi beder i Jesu Kristi navn. Salmerne er givet

os, så vi lærer at bede dem i Jesu Kristi navn. Da disciplene bad om hjælp til at bede, gav Jesus dem Fadervor. I den er al bøn indeholdt. Det, der indgår i Fadervors bønner, er bedt sandt; det, der ikke har plads i dem, er ingen bøn. Alle Den hellige skrifs bønner er sammenfattet i Fadervor. De optages i dens umådelige rummelighed. De gøres altså ikke overflødige af Fadervor, men de er Fadervors uudtømmelige rigdom, ligesom Fadervor er deres klimaks og fællesnævner. Om Salmernes Bog siger Luther: "Den er vævet igennem Fadervor og Fadervor igennem den på sådan en måde, at man fortrinligt kan forstå den ene ud fra den anden og få dem til at stemme lystigt sammen".

Sådan bliver Fadervor til et kendetegn på, om vi beder i Jesu Kristi navn eller i vores eget navn. Det giver derfor god mening, at Salmernes Bog ofte udgives sammen med Det nye testamente.¹ Den er Jesu Kristi menigheds bøn, den hører til Fadervor.

¹ Der er en lang tradition for den type udgivelser i Tyskland (udg. anm.).